Discussion of forms of Government for Afghanistan

د افغانستان ل‌اره د حکومتي بڼو –پ¼ل

بارني روبين، د فبرورN۲۲.، ۲۰۰۳ کال

تاسـT (ليکونکي }وهانوته اشاره) ©ولو د افغانستان ل‌اره د اجرايي حکومت دبڼو }ه ا«ه مقاlT راته وليکلT، له دU امله يT مننه.

د نورو موضوع„انو تر–ڼ... "T تاسـT –پ¼لي، يوه هم د عملي تجربو سابقه ده. فکر کوم "T *بڼل ميلي* ددU موضوع ½0رو جزيياتو ته نه وتPر شوی، خو ما }ه لاندU توƒه د بين رlllي لنه¾يز او د خوزU "يبوب جلا تحليل راو«ی دی. هيله مـT داده "T تاسـT ©ول }ه لنه¾ ½ول }ر دغو اقتباسونو خ‌ل نظرونه –رƒند کړ¼ئ.

سربPره }ردU يو ½ول داسـT هوکړ½ه (موافقه) هم شته "T د افغانستان ل‌اره }ه ڼ„ه جمهوري نظام کT ("T يوازU د ولسمشر }ر اجرايي ¥واک ولا« وي) ددغـT –وکM }ه ماهيت کT دU خبرU ته }ه }ام سره "T " ƒªونکی هر–ه تر لاسه کوي "، بالقوه خطرونه شته. خوزU ("T له يوU بريالM جمهوري ½0موکراسـM يعنT برازيل –خه دی) وايي "T دغه تشه د ولسمشرN د ©اکنو، د ولسمشر د واکونو او د تقنينيه جرƒT د ©اکنو نظام له لارU ½کPدلی شي. *ميلي او ريللي* ("T دوا«ه د }ارلماني ½0موکراسـM له يوازينM لويT و"T - اسـªراليا –خه دي) }ه همدU دليل ½0رد }ارلماني ½0موکراسـM يا ديوه ¾ƒ (مخلوط) نظام }ر لور زور ا"وي. د يوه امريکايي }ه توƒه زمامشوره د" انتخاباتي کالج " د ©اکنيزسيستم خلاف ده. کPدلی شي "T تاسـT هر يو }ه دU بحث کT خ‌ل نظر و«اندU کړ¼ئ؟ که تاسـT غوµتي وي نو زه به ©ولT ا«وندU مقاlT در واستوم، خو نه غوا«م "T دومره مو تر لوستلو لاندU ½وب کړ¼م.

بارني

بنجامين ر0للي:

ددU ©ولو ور هاخوا، د عملي تجربو يوه سابقه هم شته "T –¼Pل غوا«ي. له هغو 0½رو دولتونو –خه "T ددويمT نه¼يوالT جـ„U¼ }ه }اى كT خ|لواكM ته ورسـPدل، هغوى "T د اتيايمT لسيزU تر وروستيو }ورU يT }ه }رله }سـT ½ول 0½موكراسي وساتله، ©ولT يT }ارلماني 0½موكراسM وU. له هغو ٩٣ نويو 0½موكراسيو –خه "T د ١٩QR او ١٩٧٩ كلونو تر من³ يT خ|لواكي تر لاسه كه¼U، ©ول هغه ١Rه Pوادونه "T د اتيايمT لسيزU }ه او¹دو كT 0½موكراتيك }اته شول، جمهوري نه بلكه }ارلماني نظامونه وو "T }ه دU كT د }رمختيايي نه¼N تر ©ولو بريالM 0½موكراسM لكه، هند، بوتسوانا او }ا}وا نيو Pfلني هم را±ي. ددU خلاف، د همدغه }¼او ©ولT نوU جمهوري 0½موكراسM له يو ½ول ماتو سره مخامخ شوي دي. }ه عمومي ½ول، }ارلماني نظام د جمهوري }ه }رتله د ©ينـ... }اتPدو (بقا)درU ±له 0½ر امكان لري.

خوزU "Pبوب

}ه دU ½ول، دا ©ولT –¼Pنه T }ه f¾ه سه¼ى }ردU قانع كوي "T هغه هPوادونه "T د }اييدونكي 0½موكراتيك نظام د ©ينـ„ولو }ه لªه كT دي، بايد د حكومت }ارلماني بÀه غوره كه¼ي. خوله دU سره سره دا يو دليل هم }ه خ|ل ذات كT ددU ل|اره بس نه دى "T جمهوري نظام د غوره كPدو و« ونه بر0¶وي. لومه¼ى دا "T، هغه 0½موكراسM "T د سه¼ي سر عايد ك"ه يT ©يªه ده، بT له دU "T د نظام بÀه يT مهمه وي، د نسكور0دو له 0½ر خطر سره مخامخ دي. كه ري¶تسا وويل شي، كله "T د سه¼ي سر عايد له ١٠٠ ½الرو ©ي» وي (}ه ١٩٨R كال كT سه¼ي سر كلنى عايد)، نو }ارلماني 0½موكراسM 0½رU د نه¼0دو له خطر سره مخامخºPي "T د جمهوري نظام }ر ±اى ترU زورواكM يا دكتاتورN جو«U شي:أد }ارلماني بÀT دªينـ„T }اتPدنT ا©كلي موده ٧ كاله ده، }ه داسـT حال كT "T دغه موده دجمهوري نظام ل|اره ١٠ كاله كºPي. تو}ير يT دومره 0½ر ندى او بله دا"T له دU نه دU هم لويه موضوع نه جو«ºي. هغه –ه "T ارزµت لري دادي "T،

که دسه¼ي سر کلنی عاید ©يـ» وي د0½موکراسـM دوا«ه بÀT له ورته خطر سره مخامخ وي او د حکومت بÀه د 0½موکراسـM د بقا }ه برخه کT دومره اغPزمنه نه }ر0وزي. له دU امله نو، د اوسنيو ©يد„و 0½موکراسيو تجربT، “T له دU سره جوخت دنه¼N تر ©ولو شته من هPوادونه هم دي، دومره مناسبT نه بر0¶ي او داسـT دليلونه لکه تاريخي بPـ„T يا د اوسنيو مشرانو خوTµ µايي د حکومت د بÀT }ه غوره کولو کT 0½رU مهمT وي. }ه هر حال، ان که د اوسنيو 0½موکرا©يکو هPوادو دتجربT }ه }ام کT نيول هم غوا«و، نو داسـT قوي دلايل شته “T سه¼ى ووايي د }ارلماني 0½موکراسيو د بقا غوره امکان ددغو نظامونو له قانوني اصولو سره ته¼او نلري. دادى له دU ©کي سره يو شمPر ته¼T بPـ„T (شواهد):

- دا سمه نده “T ƒ ذT جمهوري نظامونه تل د اجراييه او تقنينينه ±واك تر منـ³ د © { در0دلي حالت د رامنـ²ته کPدو خطر له ±انه سره لري. تر©ولو غوره ا©کل به دا وي “T © { در0دلي حالتونه، لکه هغه حالت “T }ارلمان يو قانون تصويب که¼ي، خو ولسمشر يـT ويـªو که¼ي او }ارلمان ددغT ويـªو د لPرU کولو واك ونلري، د ©ولوجمهوري 0½موکراسيو له دريو نه }ه يوه برخه کT رامنـ³ ته کÀºي.
- سمه نده “T ƒواکT © { در0دلی حالت }ه }ارلماني 0½موکراسيو کT نه رامنـ³ ته کPºي. }ه }ارلمانتاريزم کT ©|ه در0دنه (بن بست) د }ر0زدنتشياليزم (جمهوريت) تر هغT تو}ير لري، خو }P¶يـºي. }ه دU ½ول، ©|ه در0دنه }ه }ارلماني نظام کT هله }P¶Pºي “T ©اکذT وشي، }ه }ارلمان کT جوت اکثريت جو« نه شي، حکومت }ه تقنينينه مجلس کT کمزوری ملاته¼ ولري، د نه باور له رايT سره مخامخ وي، نوى جو« شوى حکومت هم همدغومره کمزورى راوخP^ي، }ه }ارلمان کT د نه باور بله رايه بريالMـ وا“ول شي، د ƒوندونو بله هP¯ ©لواله او ترکيب حکومت نشي جو«ولی، نوU ©اکذT کPºي او }و ±لT بيا، هيـ®وك غو° اکثريت نه شي تر لاسه کولی. کومه بÀه “T © { در0دلی حالت يـT د اساسي قوانينو }ه جو«µـت کT دتو}يرونو له مخT نيسي، هم هرومرو تو}ير لري، خو داسـT نده

“T ئT ƒ د يوه نتيجه دU تر بلT غوره وي. }ه دوا«و حالتونو كT داسـT اكثريت نشته “T د حكومتي ت„ـلارو نن„ه وكـ¼ي.

• دا سمه نده “T ƒواكT د جمهوري نظام سياسي لوبغا«ي به د ©لوالو (ائتلافونو) د جو«ولو لPوالتيا ونه لري. دا تصور “T ئT ƒ د جمهوري نظام سياسي ƒوندونه }ه بشا|¼ ½ول }ه يوازU سر د هر–ه د سرته رسولو انPز„U لري، “T ئT ƒ يو تربله همكاري نه كوي او ان كه د حكومت برخه هم وي، د ولسمشر ملاتة¼ به ونكـ¼ي، غولوونكى دى.

وروستاM }ئªT µيي “T د ©لوالو د جو«ولو انPز„U }ه دوا«و نظامونو كT تر –ه ±ايه سره ورته دي؛ “T }ارلماني فلجPدنه µايي رامنـ³ ته شي خو يوازU تر ½0رو ±ان„¼و قانوني شرايطو لاندU او ½0ر ±له يوازU هغه وخت “T د كـ¼كP• يوه خوا د همدU روان حالت }اتPدل غوره وبولي. }ه جمهوري او }ارلماني نظامونو كT د ©لوالT د جو«ولو تو}ير }ه ماهيت كT نه، بلكه }ه شمPر كPدى.

• مو¹ همدا راز }وهـPºو “T د ©ينـ... شته باورخلاف، داسـT نده “T جمهوري نظام دU له ƒÁ ƒونديز سيستم سره جو« را نه شي. }ه حقيقت كT هغه وخت “T د ƒوندونو شمPر تر –ه ±ايه }ه برابره اندازه وي، دغه نظامونه }ر زورواكو (مطلقه) نظامونو د اوµتلو له ½0ر خطر سره مخامخºPي. سربPره }ر دU، }ه جمهوري او }ارلماني دوا«و نظامونو كT د ©لوالT د جو«ولو مينه هغه وخت ½0رº0ي “T د ƒوندونو شمPر ½0ر شي.

• دا هم جوته شوU “T د }ر0كـ¼و د كولو نامركزي بÀه د جمهوري نظام }ه ±ان„¼تياوو كT نه را±ي. داسـT لارU شته “T }ه جمهوري نظام كT د }ر0كـ¼و د كPدو بهير داسـT جو«شي “T له مركز نه د ت¶ئPدونكو ±واكونو اغPز، “T µايي }ه دغو ر‡يمونو كT فعال وي، خنثى شي.

• او وروستاM خبره دا“T، دادليل “T }ارلماني نظامونه تر جمهوري هغه د }اي¶ت ½0ر امكان لري }ه غالب احتمال له هغو شرايطو سره تة¼او لري “T }ر بنسـ» يـT جمهوري ½0موكراسـM ، “T اكثريت يـT }ه لاتينه امريكا كT رامنـ³ ته شوي، جو«U شوU دي. كه

–ه هم دا هغه برخه ده "T لاياT هم –¼Pل روان دي، خو±ينT شواهد شته "T µيي
جمهوري نظامونه (}ر0زدنتشياليزم) }ه هغو هPوادو كT ©ين„Opي "T }و±ونويT لا له
مخكT }ه سياست كT د ور¾ƒ0دو ½0ر ميلان درلودلى دى. }ه دU ½ول نو، هغه –ه "T بيا
بيا دجمهوري ½0موكراسيو د ماتPدو سبب ƒر±ي، دا حقيقت ندى "T دوى د ولسمشر
}ر ½0رو واكونو راجو«U دي، بلكه دادى "T دا ½ول نظامونه }ه هغو©ولنو كT رامن³ ته
كOpي "T ½0موكراسM }كT، كه له هرU بTÀ –خه وي، د ماتPدو ½0رخطر لري.
ددU مانا داده "T، جمهوري نظامونه كولى شي كار وركá¼ي او كه ددغه ½ول نظام
دغوره كولو ل|اره كوم خ|لواك دليل شته نو بيا دU ددU }ر ±اى "T د هغه }ر مخنيوي
ل„¶ت وشي، غوره به داوي "T داسT يو جمهوري نظام طرحه شي "T د كار و«تيا
ولري.

خوزU "Pبوب، د فبرورN ۲۹، ۲۰۰۳ كال

زما }ه فكر دوه ©كي داسT دي "T بايد ©ين„ار }رU وشي:
لومá¼ى، هي®وك دا نه ردوي "T تاريخي سابقه د }وه }ارلماني اساسي قانون }ه }لوN ده:
}ارلماني ½0موكراسM تر جمهوري ½0موكراسيو ½0ر }اي¶ت لري. خو هغه –ه "T احتياط
غوا«ي له دغو تاريخي مخينو(سابقو) –خه د }ايلو (نتيجو) راايستل دي. زما باور دادى
"T ددU خبرU د كولو ل|اره }وره دلايل شته "T دا د اساسي قانون د بTÀ له امله نه
بلكه د هغو شرايطو له امله دي "T له مخT يT د ولسمشر }ر واكونو ولا« نظام
(جمهوري) رامن³ ته كOpي. سربPره }ر دU زما }ه باور دا ©كى هم }ه قوي دلايلو ولا«
دى "T يو شمPر نور اداري دلايل هم شته (كه قانوني وي او كه نه) "T تر ½0ره ددغو
دوا«و نظامونو د كار بTÀ، د هغه تصورخلاف "T مو¹ يT د هغوى د كار د –رن„والي }ه
ا«ه لرو، ا«وي. }ه دU توƒه نو د حكومتي بÀو د غوره كولو ل|اره له تاريخي سابقو نه كار
اخيستل، احتياط غوا«ي.
}ه دU ½ول زه خ|ل دويم ©كي ته را±م. }ه حقيقت كT د }ارلماني نظام خوا نيول د

کلتوري خولµونT موضوع نده. خو که “Uرᴾ }ه هغو لويغا«و کT “T له ©اکلي اساسي
قانون نه يT رغᴾدل نشته، د حکومت د جمهوري نظام لورته قوي ميلان وي (که دليل يT
هر –ه وي، }ه تᴾره بيا د جمهوري نظام }ه ا«ه د هغه ساده تحليل له کبله “T تاسـT ورته
د خ}لT مقالT }ه }يل کT ƒوته ونيوله)، غوره به داوي “T دهسـT يوه }ارلماني اساسي
قانون }ر ±ـای “T د ½ᴼرو مرکزي لويغا«و نه خولᴼᴾµي، د يوه جمهوري نظام }ر جو«ولو
لـ„¶ـت وشي. د }ارلماني اساسي قانون د تصويب ل}اره ه®ه به هله يو معقول بديل وای
“T بـT له شکه را ته دا خبره }خه وای “T }ارلماني نظام به تر جمهوري د }ايـ¶ـت ½ᴼره
و«تيا ولري. خو بيا... }اسنی }ارا ƒراف و ƒورئ.
زه له *بين* سره يوه خوله يم “T د افغانستان Áƒ قاميز ماهيت µايي ديوه ½يموکراتيك
اساسي قانون }ه لاره کT يو –ه خنه¾ وا“وي. *بين* ددU موضوع }ه غو–ولو کT تر ما }ه
غوره دريـ³ کT دی ±ـکه “T دی له ½ᴼرU مودU راهيسـT }ر دU خبرو لـ„يا دی غور کوي.
خوماته ددU ©کي موندل ƒران و (µايي }ه دU برخه کT له شتو اثارو نه زما ناخبري هم
اغᴾزمنه }رᴼوتT وي) “T له قامي }لوه سره جلا ©ولنه د }ارلماني اساسي قانون خلاف
ددغه قانون هغذ بـTÀ ته “T د ولسمشر }ر واکونو بنا وي ، کومـT ننـ„ونT (“لنجونه)
}¶ᴾوي. اوس دموضوع دغه ا«خ نه يوازU لـº رانرمـᴾدلی شي، بلکه دا هم سمه نده “T
ووايو “T }ارلماني ر‡يمونه به کله هم دغه ½ول ±ـانـ„¼تياوU ونه لري. خو بيا هم، µايي }ه
دU برخه کT ±ـيني نور دليلونه وي “T زه ترU خبر نه يم.
زه د *بين* خبره سمه بولم “T انتخاباتي کالج يا د ولسمشر نا مستقيمـT ©اکنT µه نظريه
نده.
تر کومه “T ستاسـT ددU لنه¾و معلوماتي }ا}و خبره ده، نو خدای شته “T ½ᴼرU µT دي
او د(حکومت او نظام) جلا جلا بـTÀ }ه µايسته توƒه و«اندU کوي. خو }ه کT دوه ©کي
يادول هم غوا«م.
لومه¼ی، زما موقت ©اکنيز سيستم خولᴼᴾµي “T دƒÀو غه¼و }رحوزو “T له ولايتونو سره

سمون ولري، راجو« وي او دا هم منم "T دغسT يو سيستم كÞدى شي او يا بايد دايمي بÀه غوره كÈ¼ي. خو له دU سره سره زما }وµتنه }ه دU ا«ه ده كه د هر ولايت د وكيلانو شمÞر (}ه موقت سيستم كT) }ه همدغه ولايت كT د ا"ول شويو رايو له شمÞر سره تÈ¼لى وي، نو دا به –ه اغÞز وغور±وي. دا به ƒوندونه او ±انÈ¼"ي وƒ¼ي د كوم كار كولو ته ا«باسي، ±كه "T دوى }ه دقيق ½ول نه }وهÞop ي "T –ومره كانديدان مخ ته كÈ¼ي او د ©اكنيزو منÈ¾و }ر وخت خا|T زÞرمT }ر –ه شي ولƒوي. دا خبره }ه تÞره هلته ½¼ره سمه ده "T كه وƒ¼ي }ه ولايتونو كT }ه بيخي نا برابر ½ول سره ويشل شوي وي. }وهÞopم "T د سر شمÞرنT نشتوالى دا ƒرانوي "T د وكالت –وكÈM دU }ه µه ½ول }ر هر ولايت وويشل شي. خو زما تصور داهم دى "T د ©ولو لوبغا«و لا|اره دا هم خورا مهمه ده "T و}وهÞopي }ه هر ولايت كT –ومره –وكÈM تر لاسه كÞدلى شي. ايا بله داسT كومه لاره شته، خير دى كه دومره بشÈ|¼ه هم نه وي، "T د هر ولايت وƒ¼ي }رU جوت كÈ¼ى شي؟ دويم، نه }وهيºم شونT به وي "T ستاسT د مطلب }ر وروستي }اراƒراف لاº نور غور هم وشي كه نه؟ د برازيل تجربT µودلT "T هغه لاره "T كانƒرس (}ورتنى مجلس) }رU سمبالÞopي، د منظمو }ارلماني ƒوندونو }ه راƒ–رند½دو كT خورا ارزµت لري. د برازيل كانƒرس، لكه }ه نورو }ارلماني او جمهوري ر‡يمونو كT، بيخي د امريكا د متحدو ايالتونو د كانƒرس }ه –Þر نه دي راجو« شوى. }ه دU برخه كT زيات –ه ويلى نشم، خو باوري يم "T دا هسT يوه برخه ده "T }ه ½¼رU }املرنT ارزي.

بين رÈÈلي،د فبرورN ٢٥، ٢٠٠٣ كال

زه }ه مجموع كT له هغه –ه سره "T خوزU له }ارلمانتاريزم سره د ولسمشر }ر واكونو بنا (جمهوري) نظام دكو"نيو تو}يرونو }ه ا«ه ليكلي، موافق يم، كه –ه هم زما باور دادى "T تر كومه د ½¼موكراسيو د بقا خبره ده نو د ولسمشر }ر واكونو بنا نظام }ر خلاف تاريخي شواهد تر هغه –ه "T ده ورته ƒوته نيولT، }ياو«ي دي. خو له دU سره سره حق

دده }ر خوا دی “T وايي }ه دU برخه کT µايي نورU موضوع„اتT هم تر لاس لاندU وي.
فکر کوم ما }ه خ|له ليکنه کT يو ±ای د نورو عواملو (لکه د برتانيT استعماري ميراث) يادونه ک¼U “T ددرlيمT ته¼N د }ارلماني نظامونو }ر برياليتوب خورا ‡ور اغ‌ز لري.
مهمه خبره داده “T دا ب‌لابل‌ TÀ “متو حاصل دی نه دا“T هسT تشه انتزاعي (نا تT¼l) طرحه وي، خو }ه هر ه‌واد کT يT تاريخي شرايط بيخي ±ان„¼ي دي. اوس نو که }ه افغانستان کT له کلتوري }لوه خلك }ارلماني نظام خوµوي، نو زما سلا داده “T دا هغه بÀه دی “T بايد ورته غوره شي، خو }ر دU ©کو }ه دقيقT }وه‌دنT سره بايد غوره شي “T دغسT يو نظام }ه Áƒ قاميز ه‌وادکT بالقوه کمزورتياوU هم لري، او دا هغه –ه دي “T خوزU ورته ƒوته نده نيولT، خو د جمهوري نظام يوه لوی نقاد ته خورا مرکزي بر¶ي.
دU ©کو ته }ه }ام سره، ماته داسT بر¶ي “T د ساري }ه توƒه د انتخاباتي طرزالعمل (“اردود) غوره کول او ورسره ورسره د هغو طريقو }ه ا«ه زما دا و«انديزونه لا هم ارµتناك کºي “T ولسمشر }ه ري¶تيا سره هر ا«خيز ملاتT½ تر لاسه ک¼ی شي. منم “T انتخاباتي کالج هغه لار نده “T دلته غوره شي. غوره به وي “T يا د و‌ش د غوµتنو او يا د رايT ورکولو کومه بله لاره غوره شي “T د اکثريت ملاتT½ تر لاسه شي، خو د و‌ش د غوµتنT سيستم ، لکه “T ورته مخکT تاسT ƒوته نيولT دا ستونزه لري “T که يو کانديد هم د ويشل شويو رايو ضروري شم‌ر تر لاسه نک¼ي نو خبره يوه نا –رƒند حالت ته و±ي (“T }ه ک‌نيا او نايجريا دوا«و کT يT ستونزU را ©وکولT دي).

ب‌ل ميلي، د فبرورN ۲Q، ۲۰۰۳ کال

ستاسT له خوا د رااستول شويو }اراƒرفونو او د ب‌ن د –رƒندونو }ه ا«ه:
شك نشته “T ½‌ر عوامل دلته اغ‌ز }ر‌باسي او معقوله نده “T د دومره لويو ارقامو او حقايقو }ه کارولو سره دومره جدي عمومي نتيجه راوباسو. زما ز«ه ته دا نه لويºي “T

Tنf افغانستان دU له تاريخي }لوه د *ولسمشري نظام* لورته كوم "كلتوري " ميلان ولري: داود، تره كی، امين او نجيب الله ©ول }ه بد ½ول له دU نN¼ نه ولا«ل. ددU }ر ±ای، لºترلºه }ه خبرو كT داسT شواهد شته "T خلك *د يوه هوµيار او خواخو¹ي واكمن* خوبونه ويني. دا بيخي هغه –ه ته }ه }ام سره "T له ١٩٧٨ كال راهيسT }ر افغانانو راغلل، بيخي د }وهÞدو و« دي، خو دا، د ممتاز }ا©كي د جو«وونكي بهير ƒ¾و½N ته }ه }ام سره "T وروسته تر هغه }Þ · شول، ري¶تونT نه، بلكه يوه احساساتي هيله ده. ويرº0م "T د ولسمشر }ر واكونو ولا« نظام به د وƒ¼و هيلT تر يوU نا معقولT ك"T }ورته بو±ي او لاره به راروانو نهيليو (نا اميديو) ته }رانÞزي.(}ه دU سره همدا راز، نظام دمشرتابه خلاف د ƒوزارونو ƒوا ¸ ته هم مخامخºÞي).

شك لرم "T د يوه هوµيار او خواخو¹ي مشر تر واكمنM لاندU ‡وند دU د " كلتور " خبره وي، }ه دU مانا "T وƒ¼ي دU د ولسمشر }ر واكونو د نا ولا«و نظامونو خلاف عمل ته يوازU }ه دU }لمه "T د ولسمشر }ر واكونو ولا« ندي، ا« ايستل شي. زه داسT بولم "T اوس به 0½ر افغانان هغه نظام خو ¸ ك¼ي "T امنيت راولي او د خ|لو ك¼نو حساب ته غا«ه كºÞدي، او داسT يو –ه به نه غوا«ي "T ددوی له تاريخي دود سره سمون ولري.

ما به د رايو ا"ولو د كوم بل (بديل) سيستم }ه برخه كT له احتياط نه كار اخيستی وای؛ له دومره }راخT نا لوستM سره كÞدی شي }ه رايو كT 0½رU لاسوهنT وشي او يا هسT خوشT ضايع شي.

كه د كرزي مهارتونه د ادارU ل|اره نه وي او هسT سمبوليك وي، نو ايا هغه به د يوه داسT " ولسمشري نظام " رانيولو ته وه®ول شي "T }ه ري¶تيا " د المان - سينƒا}ور - اسراييلو " د بÀT يو جمهوري نظام وي (}ه بله ‡به له مشروطه سلطان }رته }ارلماني سيسنم). }ر0ºدئ "T هغه يو معنوي مشر وي ، د نوبل د سولT جايزU كانديد(افغان كورازون اكينو)، اود حكومت كولو ل|اره يو لوم¼ی وزير ولري ! زه له هغه –ه سره له

}يله تر }ايه يوه خوله يم "T تاسـT د يوه تركيبي سيستم د لارورکM (نا–رƒنتيا) }ه ا«ه وويل؛ د فرانسـT }ه دود د ولسمشر او لوم¼ي وزير تر من³ د واكونو ƒ¾ ويش يا " ƒ¾ه اوسـPدنه " د افغانستان ل|اره هغه –ه دي كه بله لار }اته نه شوه نو بيا به يT غوره كوي.

داسـT برØ¶ي "T }ه افغانستان کT ولسمشر دومره مرستيالان لري "T ما }ه نورو هPوادو کT ندي ليدلي. هغه }وµتنه "T }ر ±اى }اتT کOPي داده "T له –وکM نه د ولسمشر د لPرU کPدو }ه حالت کT –ه ½ول د ک¼کP• مخه نيول کPدلی شي.

بارني روبين، د فبرورN ۲R ، ۲۰۰۳ کال

د }وU مسالT }ه ا«ه: له لانجT }رته ولايتونو ته د هغوى د شمPر بPلول شوني ندي. دا دلويT جرƒT }ه درشل کT Ø½ره ترخه موضوع شوه او }وازU هغه وخت غو–ه شوه، كه ري¶تيا غو–ه شوU وبلل شي، "T }¶تني ولايتونو ته يو ½ول موقتي ون¾ه و©اكل شوه. د اوس ل|اره د احصاييT مركزU ادارU له اتلس كلنو–خه }ورته و¼ƒو شمPرل تر سر شمPرنT دمخه يوه ƒام }ه توƒه }يل ک¼ي "T د رايو له ثبت سره مرسته وک¼ي. كه دا كار }ر وخت ترسره شي، µايي كار ترU واخيستل شي، كه –ه هم د كو"يانو موضوع لاهم نااندره ييزه }اتT ده، لكه هسـT "T د Ø½رو افغان ک¾والو د افغاني تابعيت او د قبايلي سيمو د افغانانو \ }اكستانيانو موضوع ده.

بPن راØللي، د فبرورN ۲R ، ۲۰۰۳ کال

دا دلن¾و معلوماتو Ø½ره µه مقاله ده. فكر كوم د ولسمشر }ر واكونو د جو« نظام د µP„Àو او نيم„¼تياوو }ه ا«ه ستاسـT بحث خورا ارزµت لري او غوره وه "T ديوU ½لT له خوا ددغT –وکM د نيولو د خطرونو }ه ا«ه، "T زما له نظره }ه افغانستان کT دغه خطر ري¶تيا

هم شته، فانع كوونكT خبرU - اترU شوU دي. خو له دU سره سره تر ©ولولوى خطر دا ندى "T د اكثريت ½له واك تر ƒوتو ك¼ي او نور ©ول " بايلونكي " شي، بلكه دادى "T د اكثريت لوري رايT د –و جلا جلا كانديدانو تر من3 ووېشل شي او د Lºه كيو يو استازى ولسمشر شي. دا به هسـT يو حالت وي "T خورا بT ثباتي من3 ته راو«ي او }ه اساسي قانون كT يT بايد دمخنيوي لارU سنجول شوي وي.

له همدU ±ايه د ولسمشرN موضوع له }اره د انتخاباتي سيستم ارزµات را ولا«يºي. ستاسـT }ه مقاله كT راغلي "T د و©ش تقاضاوU (غوµتنT) دU غوره وبلل شي. زما }ه فكر د اكثريت }وله يا بريد ½0ر مهم بر0¶ي او زه له دU سره هم موافق نه يم "T ئƒT له رايو وركوونكو –خه دا غوµتنه "T دويم انتخاب هم وك¼ي، هرومرو }P"لي وي. }ه حقيقت كT دا }ه خورا اسانM سره ترسره كPدلى شي:أد ©اكنو }ه }اNه كT دوه ستونه وي، يو د لومه¼ي او بل ددويم انتخاب لIاره او رايه وركوونكي يوازU }ه هر ستون كT د خاIT خوµT د لومه¼ي او دويم انتخاب مخـT ته يا صاد صحيح يا "ليIا كا1ي. ددويم انتخاب رايT هغه وخت شمPرل كPºي "T يوازU }ه لومه¼ي انتخاب كT هي®وك اكثريت ترلاسه نشي ك¼ى. درايو د بLT بÀT دا ساده شوى شكل ("T ورته " اضافي رايه " وايي) }ه ٢٠٠١ كT د لندن د نوي µاروال }ه ©اكنو كT وكارول شو او µه كار يT ورك¼.

تر كومه "T د تقنينيه جرƒT خبره ده نو فكر كوم د شتو ولايتونو له مخـT د نسبتي استازيتوب }ر بنسـ» د سيمه ييز يوه لست }ه ا«ه د *بPل ميلي* و«انديز ½0ر معقول دى. خو دا د تاييدي رايT هيـ¯ ½ول كارول نه غوا«ي: د ©اكنو دوديزه بÀه به د نسبتي استازيتوب ت¼لى يا }رانستى لست وي (}ه }رانستي لست كT رايه وركوونكي د ƒوندي لست له منـ2ه د خاIT خوµT استازى غوره كوي، خو }ه ت¼لي لست كT دوى يوازU }ه خاIله ƒوند ته رايه وركوي او ±كه د كانديدانو }ر }رله }سـPوالي هيـ¯ ½ول اغPز نه لري). ستاسـT د ©ين... باور خلاف، دغه سيستم }ه اروIا كT }راخ كار0ºي؛ دا همدا راز د مل„رو ملتو لIاره د ©اكنو }ريو ½ول نمونه يي (بL„يزU) بÀT اوµتى او زما }ه فكر به د افغانستان لIاره هم تر ©ولو غوره يو

انتخاب وي.

د بارني روبين له خوا ﭙﻦ رﻟﻠﻠﻲ ته ، د فبرورN ۲R ، ۲۰۰۳ کال

يوه ﭙوµتنه:ﮐﻼدى شي وواياست –ومره به عملي وي هغه سيستم "T تاسـT يT و«انديز کوئ (د رايو بله بڼه يا د ﭙرانستي لست نسبتي استازيتوب) ﭙه داسـT يوU رايه ورکوونکT ©ولنه کT "T ﭙه سلو کT يT اتيا يا تر دU هم ﭙورته نالوستي دي، ﭙلى شي؟

ﭙن رﻟﻠﻲ، د فبرورN ۲S ، ۲۰۰۳ کال

که د ﭙسوادN ک"ه دغومره ﭙورته وي، بيا بايد ددU بهير ساده کول تر ©ولو اصلي موخه (هدف) وي "T د ©اکنيز نظام بڼه غوره کوي. له دU امله به نو زه د ﭙرانستي ﭙر ±اى د ﮔﻠﻲ لست دنسبتي استازيتوب او د ولسمشر لاره د ايکي يوU رايT و«انديز وکڼم، خو بايد داسـT وسيلT هم وسنجول شي "T اقليتونه ، لکه هسـT "T ما ورته مخکT ƒوته ونيوله بري ته لاره ونه مومي. زما له نظره، دوU رايT، يعنT د لومړي انتخاب او دويم انتخاب رايT ددU کار د سرته رسولو يوه لاره ده، که –ه هم د رايو د ساده ½روالي تر مخامخ سيسنم نه ددU ﭙ"لتيا ½ره ده داسـT "T مخه يT هم نيول کﻼدلى نشي. يوه بله موضوع "T ﭙه ﭙام کT ساتل غوا«ي د ولسمشرد ©اکنو لاره د کانديدانوﭙه غوره کولو کT د ﭙارلمان يا بلT کومT ادارU ونڼه ده؛ يو شمﭙر هﭙوادونه دا کار کوي او دا د کانديدانو د شمﭙر د کمولو يوه لاره ده ("T دا بيا ﭙخﭙله د اقليت د بري د مخنيوي تر ©ولو غوره لاره ده) ، خو زه نه ﭙوهﭙ م "T ﭙه افغانستان کT به دا –ومره عملي وي.

ﭙل ميلي، د فبرورN ۲S ، ۲۰۰۳ کال

مننه "T د معلوماتو دا اصلاح شوU ﭙ¿T مو راواستولT. دا ½رU منظمT دي. زه لاهم د يوه لومړي وزير او ورسره ورسره ولسشمر د شتوالي ﭙه حق کT يم. که ولسمشر وو‡ل

شي، }دU سره د دولت سمبوليك او اجرايي مشران دوا«ه له من2ه ±ي ، “T ورسره د هغه حالت }ه }رتله خورا بده تشه من3 ته را±ي “T ددولت سمبوليك مشر له من2ه ±ي (خو اجرايي }ر ±اى وي) يا اجرايي له من2ه ±ي (خو سمبوليك }ر ±اى وي). ƒورئ “T زه }رهغه حالت غºº‚م “T بل ترU ناو«ه نشته! خو د تسويد }ه جرƒه Mƒ کT د بۀلاۀلو احتمالونو دهنر }ه ا«ه ستاسT معلومات تر ما ½ر نوي دي.

زما ½ره اند¶نه د خوزU د نظر}ه ا«ه نده “T ” ƒوندونه او ±انژ¼ي وƒ¼ي به نه }وهºي “T –ومره كانديدان را و«اندU كم¼ي او }ه ©اكنيزو منﾾو - تر«و کT خاIT زارمT }ر–ه ولژوي “. }ه داسT حال کT “T د وƒ¼و تخمينونه به دومره سم نه وي “T له }ام و« تۀروتنو}رته د رايو وركوونكو بريدونه (حدود) ±انته جوت كم¼ي، µاايي }ه دU کT به بد نه وي “T ددU ساده محاسبT تر سره كول (د }ام و«) ƒوندونو ته }رºدي.

}ه دU لنﾾو معلوماتو کT د ” ©ژيو ±انژ¼و بۀو (د كم عمر د وƒ¼و له خوا رايT ا“ونو، د رايو }ه صندوقونو کT لاسوهنT ، بيا بيا رايه ا“ونT) ته اشاره “T بايد لاره ورنه كم¼ل شي“ ، }ر ±اى راغلT ده. خو دا يوازU د هغه نظام ستونزU نه دي “T ما }ه لنﾾو بيان كم¼: }ه افغانستان کT د هر ½ول ©اكنو }ه بهير کT به داهغه –رƒندU ©ژM وي “T مخنيوى يT ©ين... دفاعي ƒامونه غوا«ي، ±كه بايلونكي به }ه دغسT ©ژيو }سT ƒ ر±ي

(او µاايي }ر دU به هم µه خبر وي “T –ه ½ول ©ژM }¶ۀدلى شي) “T د }ايلو يا نتيجو }ه ا«ه شكونه را}ورته كم¼ي. له نيكه مرغه ددغو ©ژيو د مخنيوي }ه برخه کT خورا ½رU عملي تجربT او ±انژ¼ي وسايل شته.

بين –رƒندوي “T ” لوى خطر دا ندى “T د اكثريت يوه ½له واك ته ورسدºي او نور ©ول ” بايلونكي “ شي ، بلكه دا دى “T اكثريت ½له خاIT رايT د بۀلا بۀلو كانديدانو تر من3 وويشي او د يوU اقليت ½IT استازى ولسمشر شي“. د افغانستان }ه برخه زما }ه فكر دU خبرU ته }ام سره “T µاايي ان يوه اقليت ½له هم ورانوونكT و«تيا ولري، دغه دوا«ه حالتونه ½اروونكي دي . فكر كوم “T ماته د *بۀن* د ” اضافي رايT “ مو½ل تر هغه

T" د }ام و« شمېر ولايتونو د ملاتة¼ غوµتنه كوي، غوره برℓ¶ي: هلته به نو –ه كºpي كه د ولسمشرN د سر سر كانديد يوازU ساده اكثريت (او نه مطلق اكثريت) وƒªي او د ولايتي ملاتة¼ د ضروري ©اكلي (مطلق) حد تر }ولـT ونه رسـºpي؟ داسـT يو حالت ½ℓر كة¼كp"ـن راختلى شي. خوله دU –رƒندونو سره سره، افغان رايه وركوونكي به له لندني رايه وركوونكو –حه خورا بېل وي او بايد د رايه وركوونكو د½ℓر شمېر ƒ¾ون ته سـ¼ى "متو و اوسي.

بېن ري¶تيا وايي هغه سيستم "T ما يـT و«انديز كة¼ى دى د تاييدي رايـT د كارولو ا«تيا }ه خا|ل ذات كـT نه رامن³ ته كوي. كېدلى شي "T رايـT د يوU ½ـT تر من³ د نسبتي استازيتوب د تة¼لي يا }رانستي لست }ه كارولو سره وويشل شي. زما دا و«اند}ز "T د –وكيو درℓيمه برخه دU د تاييدي رايـT ا"ونـT له لارU ½كT شي، تر –ه ±ايه }ر دU خبرU له }وهېدو –خه رازℓºℓدلى "T د يو شمېر افغانانو لا|اره " ƒوند " يوه ناولـT كلمه ƒر±pدلـT ده. µايي د مترادف }ه توƒه د رايو د " ©كªونو " يا " لستونو|" }ه كارولو سره له دU نه }ر –نـ... تېرℓدل شونـT وي، خو زما شك دادى "T د تة¼لي لست نسبتي استازيتوب به دومره }ه ز«ه }ورU }رU نه و±ي. كه "ېرU تر يوU معقولـT شمېرU –وكM }ه تاييدي رايو ½كpدلى شي ("T دا د رايو وركوونكو لا|اره تر ©ولو اسان سيستم دى "T و يـT كاروي،) µايي د تة¼لي لست دنسبتي استازيتوب كارول هم ("T ƒوندونه يـT هم خوµوي او رايه وركوونكو ته يـT هم كارول اسان دي) د }اتو –وكيو لا|اره وكارℓºي، بـT له دU "T دومره اعتراض را و}اروي.

يو بل ©كى. فكر كوم تر ©ولو }ه ز«ه }ورU بحث "T مو¹ درلودلى د را½يو له لارU د انتخاباتي روزنـT ("T }ه افغانستان كـT يـT خورا د اورℓدلو ك"ه لو«ه ده) او د بېلا بېلو مقصدونو لا|اره د بېلابېلو انتخاباتي }ا|و ارزµت ته ƒوته نيسي .

یاشا|ال ƒهای، د فبرورN ۲S، ۲۰۰۳ کال

لکه ستاسT د طرحT }ه –þر دلته هم ‡ر ‡ر یو –و –رƒندونT لرم:

۱. یوازU د دوو دورو }ه ا«ه ستاسT خبره سمه ده، خو ما به }رU یو شرط هم ورزیات ک¼ی وای، "T ﻟº }ه تاریخي - تجربي او½ر }ر نظري بنسـ» ولا« دی. زما انþرنه داده "T نه¼یوال فشار ته }ه }ام سره، ان د }ینو"þت }ه دوکتورین کT هم، ولسمشران سخت غوا«ي "T د خ|ـT دورU تر }ایته رسþدو و«اندU ±انونه " له سره را احیا " ک¼ي. همدا "T د کار دوره یT }ایته نˆدU کþºي، دوی ه®ه کوي "T خلکو ته د ±ان }ه ا«ه µه تصور ورک¼ي.

۲. د ولسمشر ل|اره د فرمان را ایستلو د واك }ه ا«ه به ما دا سلا ورک¼U وای "T ددU }ر ±ای دU د تقنینیه مجلس یوه دایمي جرƒه Mƒ ددU کار او د }ارلمان د دوو غونه¾و }ه من³ موده کT د نورو بیه¼ه نیو کارونو ل|اره و©اکل شي. "ین همدا کار ک¼ی دی، که –ه هم }وهþºم "T دا }ه خ|ل ذات کT }ه یوازU ½ول µه و«اندیز نه دی !

۳. فکر کوم تاسT ولسمشر ته }ر امنیتي ±واکونو ½ºر واك ورکوئ. ولT دU یوه دفاعي شورا نه وي "T ولسي (ملکي) غ¼ي }کT ½ºر وي؟

Q. د ©اکلي شمþر ولایتونو }ه من³ کT د R۲٪ ملاتº¼ د لاسته ورو«لو قاعده (لکه }ه کþنیا او نایجریا کT) µه نظر دی، خو داخ|ـT ستونزU هم لري -- که "þرU یو کاند}د د رایو –ه له }اسه R۰٪ وƒªي خو د ولایتونو ضروري R۲٪ یT نه وي ƒªلي، ولسمشر کþدلی نشي؛ }ه حقیقت کT ددU دوو قاعدو ƒ¾وله (ترکیب) µایي بیخي کار ورنه ک¼ي. نایجریا د همدU قاعدU }ه کارولو سره نˆدU ونه شوای ک¼ی "T ولسمشر غوره ک¼ي -- تر هغو "T ستره محکمه یT نن„T ته را ووتله!

بþرا|کþت سیلاسي، د فبرورN ۲S، ۲۰۰۳ کال

ستاسT خورا عالي لیکنه او دغه راز د نورو همکارانو –رƒندونT مـT بیا بیا ولوستT. }ر

هغه –ه "T ليكل شوي دي زه د زياتولو لا|اره –ه نه لرم. خو د ولسمشر }ر واكونو ولا« او يا }ارلماني نظام د بديل (الترناتيف) }ه ا«ه }ر يوU " f¾وLT " يو –ه ويل لرم. دا هغه سيستم دى "T }كT راتلونكى ولسمشر د }ارلماني نظام }ر بنسـ« ©اكل كopي او }دU ©اكنو كT د نورو كانديدانو}ه –pر له يوU ©اكلT انتخاباتي حوزU نه ±ان كانديدوي (او يا }كT ودرo0ي ؟) او وروسته د ولسمشرN –وكM ته د ©اكل شوي }ارلمان له لوري د هماغT دورU لا|اره "T د }ارلمان ده د دوو، در0يو، –لورو يا }ن²و كلو لا|اره غوره كopي.

"T يو ±ل و©اكل شو نو بيا لكه }ه امريكا كT ، }ه اجرايي ولسمشر او«ي "T }ه }ارلمان كT د كpناستو حق نلري. دا حقيقت به "T د ملت غوره شوي استازي ولسمشر ©اكي، د بpلابpلو fوندونو او ½لو تر من³ معاملو ته ور }رانيزي او }ه }اى كT به د " –ه راك¼ه او –ه واخله " سياست رامن³ ته ك¼ي.

عزيز حق، د مار– لومN¼، ۲۰۰۳ كال

لوم¼ى، فكر كوم }ر ±اى به وي "T و}وµتل شي ايا افغاني وكيلان به }ه يوه تقنينيه جرf}ه كT }ه f¾ه اغpزمن كار وك¼ى شي او كه نه، لكه هماغسـT "T }ه ۱۹۷۰ لسيزه كT وه، ها د "ا خبره" S۲۱ وكيلان به د S۲۱ fوندونو استازيتوب كوي". ماته اوسني fوندونه، د " نهضت ملي " }ه f¾ون ©ول همدومره كمزوري بر0¶ي "T يوازU د افرادو }ه نومونو "opLي. اوس نو ايا دومره انساني }ان„ه شته "T اغpزمنه }ارلماني اداره و"لوي؟ لo تر لoه }ه دU }يل كT، داسـT يو نظام "T }ر اشخاصو لoه ½½ه ل„وي او يوه سياسي }ا©كى (طبقه) رامن³ ته كوي، 0½ر واقعي بر0¶ي.

دويم، ½ا½ه نه يم }ه يوه داسـT هpواد كT به }ارلماني اداره –ن„ه و"opLي "T د ت... رات... لارU }كT دومره سختT زيانمنT شوU دي. fرانه ده "T سه¼ى ووايي يو وكيل به –ن„ه، هم }ه كابل او هم }ه خا|لو ولسواليو كT كافي وخت تpروي "T هم }ه حكومت كT اغpزمنه ونه¾ه واخلي او هم }ه خا|له سيمه كT د نورو مشرانو د را–رfند0دو مخه ونيسي.

در0يم، لكه هماغسـT "T د قاضيانو }ه برخه كT د شرطونو و«انديز شوى دى، }ه قانون

کT به د وکیلانو ل|اره هم دشرطونو ا«تیا یاده شي او که –ن„ه: لکه دا“T، د ساري }ه
توƒه يT د ب„ناه افغانانو وینه نه وي بهولT. µايي }ه اساسي قانون کT ددU اغ}ز ½ر وي.
–لورم، ما ونه شوای لیدلی “T ولT دU د الترناتیفي رایT ا“ونT د یوه سیستم له امله د
}ي”لتیا خورا لº زیاتوالی }ه ©اکنو کT د جو« - جا«ي (سازش) ا«تیا منª ته راو«ي. شك
نشته “T د یوه نالوستي رایه ورکوونکي ل|اره به نن„ونه (“لنج) د رایو }ر هرU }¦T
}وه}دل او د هغT کارول وي : د دویم انتخاب مفهوم به دومره }ه ز«ه }ورU نه وي.
او وروستM خبره دا“T، له کابل م}شتو مدني ½لو سره تر غº}دو وروسته زما تجربه
داده “T، د ولسمشر }ر واکونو ولا« نظام ل|اره، ان }ه داسT قامي ½لو - لکه هزاره ƒانو
کT “T µايي کله هم هغه تر لاسه نک¼ي، نˆدU بشا|¼ ملات¼ شته او دا µايي د هغو
احساساتي او سرسري دلایلو }ر بنس» وي “T }روفیسر *میلي* µودلي دي.

دونالد هارووي¯ ، د مار– لومN¼، ۲۰۰۳ کال

دا کرµT له هغه لاس ک¶T1 نسخT –خه رااستل شوي “T د مالیزیا له }یناد... نه }ه فکس رااستول
شوU ده.

کومه مقاله “T تاسT }رU زما نظر غوµتی دی، خورا µه ده او فکر کوم “T ستاسT
غریزU روغT دي. که زه افغان وای، نو فکر کوم یو ±واکمن ولسمشر به مT غوµتی
وای، “T له قامي }لوه دیوه }خلاکوونکي نظام ، لکه د نایجیریا، اندونیزیا یا دالترناتیفي
رایT ا“ونT له لارU (“T د یوU واحدU اجراییT د ©اکلو µه لاره هم ده)، غوره شوی
وای. فکر نه کوم که د فرانسT د ولسمشرN او لوم¼ي وزارت نظام مT خو ¸ ک¼ی وای.
دغسT یو نظام }ه سریلانکا کT شته “T نفاق يT جو« ک¼ی او له تامیلیانو سره يT د
ƒ¾U اوس}دنT مخه نیولT ده. (هو ري¶تیا، تاسT د خ|1T مقال1T }ه یوه برخه کT ویلي “T
الترناتیفي رایه ا“ونه به }ه یوه نالوستT ©ولنه کT }ه ƒرانه ترسره شي، خو }|}وا نیوƒیني
همدا سیستم }ه بري سره د خ|لو }ارلماني ©اکنو ل|اره کارولی دی. }وا±ینM ستونزه به }ه
شم}رلو صداقت وي او نه د رایو }ه }|}و کT د نومونو د ن¶ه کولو }ه برخه کT د رایه

ا“وونكو و«تيا).

د اريتريا نظام “T تاسـT ورته ƒوته نيولT، ماته دومره باوري نه بر¶ي. اندونيزيا هم دU ته ورته يو –ه لري “T لويT ستونزU يT جو«U ك¼U دي. }ارلمان يو ولسمشر وكاكه “T }راخ واكونه يT نه درلودل (هغه عبدالرحمن وحيد و) او بيا يT }رU يوه Áƒ ƒوونديزه كابينه وت|له. وروسته هغه ه®ه كوله “T د يوه ولسمشر }ه توƒه عمل وك¼ي، خو سر يT هغه ±اى ته ووت “T مواخذه شو او له كاره ƒوµه ك¼ى شو. همدا ددU سبب شو “T د ولسمشر د مخامخ اكنT لاره غوره شي. ±كه نو هغوى ته وواياست “T }ه افغانستان كT دغه لاره غوره نه ك¼ي.

د قضايي كتنT }ه برخه كT، }ه كارده “T هغه }ه روµانه ½ول –رƒنده شوU وي “T دا كوم تقنينيه واك ندى، بلكه له اساسي قانون سره د قوانينو د سمون د جوتولو واك دى او دا هسـT يو واك دى “T }ه نيولي لاس كار ترU بايد واخيستل شي. كه زما }ه لاس كT واى نو دا به مـT µه }ه احتياط سره يو }ه يو روµانه ك¼ى او اكلى واى.

ددU ل|اره “T د ولسمشر ملاتړ¼ تر ولو زيات او د ±ايناستي ستونزU يT تر ولT لºU شي، ولسشمر او مرستيال ولسمشر بايد د رايو }ه يوه }ا¼ه كT اكنو ته خا|ل نومونه و«اندU ك¼ي. كªدى شي “T هغوى د ب¶لو ب¶لو ƒوندونو وي، “T }ه دغسـT يوه حالت كT د دوى د نومونو انتخاباتي }ا¼ه (ك») µايي د اكثريت د خا|لولو او }ه دU توƒه د لا ½ر مشروعيت او }رله }سـT والي درلودو غوره امكانات ولري او كه خبره ±ايناستي ته ورسـºªي نو دا كار به }ه ارام ½ول ترسره شي.

يادونه: }ارلماني اكنT: يو بل دليل هم شته “T د }رانستي لست له نسبتي استازيتوب –خه ½½ه وشي. }ه يوه Áƒ قاميز هªواد كT به رايه وركوونكي د خا|ل قام ا«وند نومونه }ه لست كT }ورته او د }ردي قام هغه ك¶ته راولي او }ه دU توƒه له ƒوندونو نه دا و«تيا اخلي “T د رايو }ا¿T (ك ªونه) توله (متوازن)ك¼ي (كه يو شمªرƒوندونه Áƒ قاميز تمايل ولري).

د ميلي و«انديز ماته له ستونزو سره ملـ„رى بر0¶ي. دتاييدي رايT }ه برخه كT }راخه تجربه شته "T د اغ؟ز د جوتولو لاره يT –¼؟لو ته ا«تيا ده، خو يوه نيم„¼تيا يT داده "T كانديدان او ملاة½ي يT µايي له نورو ©ولو كانديدانو او د هغو له ملاة½و سره داسـT عمل وكة½ي ته وا بT }يسو لوبو ته ور¾ƒ شوي دي. ما به يو ±ل بيا، }ه دU ا«ه نور فكر هم غوره بللى واى "T ايا تاييدي رايT وركول به }ه ري¶تيا هم Áƒ قاميزU ©لوالT (ايئتلافونه) منـ³ ته راو«ي او كه –نـ„ه.

د واحدU نه ل؟°د0دونكT رايT نظريه ماته دداسـT يوه ه؟واد لاره }ه ري¶تيا شكمنه بر0¶ي "T خو±ند او ±واكمن حكومت ته ا«تيا لري. }ه دU برخه كT دجا}ان او تايوان تجربT شته او د جا}ان نكل دومره }ه ز«ه }ورU ندى.

}ه ري¶تيا سره زه داسـT بولم "T ©اكنيز سيستم دU بشـ¼ له دا بلT خوا و«اندU كة½ى شي. يعنT دا }وµتنه دU "T د ©اكنو سيستم د كومو هدفونو لاره دى، لومة½ى و}وµتل شي او بيا دU يو واحد سيستم او يا د سيستمونو داسـT ¾ƒولـه وموندل شي "T دغه هدفونه تر لاسه كة½ي، هغسـT "T ما }ه خ|له مقاله كT "T تاسـT ته مـT در استولT ، ويلي دي.

د تقنيني واكونو }ه برخه كT، كه د اساسي قانون دتعديل واك يوازU له لويT جرƒT سره وي، نو ايا دا به د دU جرƒT او }ارلمان تر منـ³ بالقوه سياليو ته لار }را نه نيزي، "T ورسره به له }ارلمان نه خوابدي وكيلان لويT جرƒT ته مخه كة½ي "T د تقنيني مجلس واكونه ورلنـ¾ كة½ي؟

تاسـT دومره ½0رU موضوع„اتT را و«اندU كة½ي "T د هغو ©ولو –¼؟ل، }ه ت؟ره بيا دلته }ه ماليزيا كT د غونـ¾و }ه منـ³ - منـ³ كT ƒران دي. هيله مـT داوه "T كاشكT ما ½0ره مرسته كولى شواى. زه به ب؟رته د مار– }ه لسمه }ه خ|ل دفتر كT يم، كه غوµتي مو وي }ه ازادN سره هلته له ماسره تماس نيولى شئ.